

Redegørelse nr. R 4 (9/10 2014)

Folketinget 2014-15

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 9/10 14 om Østersørådssamarbejdet.

(Redegørelse nr. R 4).

Udenrigsministeren (Martin Lidegaard):

INDLEDNING

Delegationen til Nordisk Råd har udbedt sig en årlig redegørelse for samarbejdet i Østersrådet som supplement til en tilsvarende redegørelse for det nordiske samarbejde. På delegationens anmodning behandler denne redegørelse udviklingen i Østersrådets regi under finsk formandskab for Østersrådet i perioden 1. juli 2013 – 30. juni 2014 med fokus på regeringens prioriteter og indsatser de kommende år.

ØSTERSØSAMARBEJDET – DANSKE PRIORITETER

Danmark prioriterer Østersø-samarbejdet.

Siden Østersrådets oprettelse for mere end 20 år siden har Danmark spillet en aktiv rolle i udviklingen af Østersø-samarbejdet. Det gælder både inden for rammerne af Østersrådet. Og det gælder det samarbejde, som udfolder sig under EU's Østersøstrategi, Den nordlige Dimension samt Helsingforskommissionen (HELCOM) og andre regionale samarbejdsfora.

Samarbejdet i Østersøregionen rummer stort potentiale. Handelsmæssigt udgør regionen Danmarks nærmarked og er af væsentlig økonomisk betydning. Desuden rummer Østersø-regionen BRIK-landet Rusland. 40% af Danmarks samlede eksport går til landene omkring Østersøen, hvilket svarer til næsten 400 milliarder kroner.

For Danmark er det derfor magtpåliggende at sikre, at forudsætningerne for den danske eksport til Østersøregionen løbende trimmes og udvikles. Det drejer sig ikke mindst om infrastruktur. For tretten år siden åbnede Øresundsbroen til gavn for arbejdsmarkedet og den økonomiske vækst i Danmark og Sydsverige. I 2021 forventes den faste forbindelse til Tyskland under Femern Bælt indviet. Det er udtryk for en ambitiøs tilgang til regionens fremtid. Men store investeringer i infrastruktur giver ikke økonomisk vækst i sig selv. Der kræves også en indsats for at styrke samarbejdet inden for erhvervsliv, uddannelse og forskning. Og det er ikke mindst her, der er rum for et mere målrettet regionalt samarbejde til gavn for vækst og beskæftigelse.

Politisk indeholder Østersø-samarbejdet et ikke ubetydeligt potentiale som tillidsskabende og deeskalerende faktor, især i forhold til Rusland og Ukraine. Disse muligheder bør søges udnyttet målrettet, et, om end det siger sig selv, at Ukraine-krisen på kort sigt vil rejse en række udfordringer i så henseende. Det kunne for eksempel ske inden for rammerne

af Østersrådet, der også er et forum for politisk dialog, og som ved sin oprettelse var udset til at spille en rolle inden for tillidsskabelse.

I 2013 blev et oplæg til dansk politik for Østersø-samarbejdet godkendt på politisk niveau. Oplægget opstiller tre politiske målsætninger for, hvad Danmark ønsker at opnå inden for rammerne af Østersø-samarbejdet, nemlig:

Ét hovedmål: At binde Østersø-regionen sammen i et stadig tættere samarbejde mellem alle Østersølandene.

To prioritetsområder: At sætte fokus på klima- og miljøbeskyttelse samt øget velfærd, dvs. vækst i bred forstand. Det flugter med regeringens grønne vækstdagsorden. Klima- og miljøbeskyttelse er målsætninger, som alle tre centrale Østersø-fora, herunder Østersrådet, har sat i højsædet, og som Danmark har spidskompetencer på. Regionen rummer et betydeligt kommercielt potentiale, herunder især inden for energi(infrastruktur), den maritime sektor samt transport og logistik. Det kunne f.eks. være vækst omkring Femern Bælt, hvor især tyske og polske samarbejdspartnere er relevante. Disse muligheder bør udnyttes.

Tre centrale samarbejdsfora: At koncentrere kræfterne om samarbejdet inden for Østersrådet, EU's Østersøstrategi og Den nordlige Dimension for at få mest mulig effekt ud af eksisterende ressourcer. Østersøindsatsen i andre fora, herunder HELCOM, trækker i samme retning.

Inden for denne ramme lægger Danmark særlig vægt på tre ting:

- Arbejdet i de forskellige Østersøfora skal være *fokuseret*. For stor spredning i aktiviteterne bør undgås. Derfor arbejder man fra dansk side aktivt på at effektivisere indsatsen.
- Arbejdet skal være *resultatorienteret*. Resultaterne skal være synlige, bringe merværdi og kommunikeres til offentligheden.
- Den private sektor skal inddrages i videst muligt omfang til gavn for *vækst og beskæftigelse*.

I den forbindelse er Østersrådets vedtagelse i juni i år af et reduceret antal langsigtede prioriteter for arbejdet et skridt i den rigtige retning. Det samme er vedtagelsen på samme tidspunkt af konkrete tiltag med henblik på at fremme gennemførelsen af Vilnius-visionen. Regeringen ser gerne yderligere skridt i retning af en fokusering og effektivisering af indsatsen såvel i Østersrådet som i andre fora for Østersø-samarbejdet.

SAMARBEJDET I ØSTERSØRÅDET JULI 2013 – JUNI 2014

For en beskrivelse af Østersrådets organisation henvises til Redegørelse for Østersørådssamarbejdet under russisk formandskab (juli 2012 – juni 2013), august 2013. Nedenfor skal blot fremhæves følgende:

Østersrådet (Council of the Baltic Sea States – CBSS) er det samlede forum for et regionalt, multilateralt og mellemstatsligt samarbejde mellem rådets 11 medlemslande, dvs. Danmark, Estland, Finland, Island, Letland, Litauen, Norge, Polen, Rusland, Sverige og Tyskland samt EU, på en

lang række områder. Østersørådet hører sammen med EU's Østersøstrategi, Den nordlige Dimension samt Helsingforskommissionen HELCOM til de centrale fora for samarbejdet i Østersøregionen.

Formandskabet for Østersørådet går på skift blandt medlemslandene og er af et års varighed. Hvert formandskabsland fastlægger prioriteterne for sin indsats. Det finske formandskabsprogram indeholdt en række konkrete mål og aktiviteter inden for de 5 områder, som Østersørådet har fokuseret på, nemlig miljø; økonomisk udvikling; energi; uddannelse og kultur samt civil sikkerhed m.v.

Pr. 1. juli 2014 overtog Estland formandskabet for såvel Østersørådet som et antal under- og søsterorganisationer efter Finland.

Østersøtopmøder

Medlemslandenes regeringschefer og Kommissionens formand er siden 1996 trådt sammen én gang årligt i lige årstal for at udstikke overordnede retningslinier for samarbejdet i regionen. Disse topmøder står formelt uden for Østersørådets organisation, men Østersørådet er ansvarligt for at forberede og følge op på dem. Det planlagte topmøde i Turku i juni 2014 blev aflyst af det finske formandskab på grund af Ukraine-krisen.

Østersørådet

Rådet består af medlemslandenes udenrigsministre samt EU og er organisationens øverste organ. Det mødes ordinært én gang årligt i ulige årstal for at fastlægge generelle politiske retningslinier for og varetage den overordnede koordination af samarbejdet. Næste møde finder sted i 2015 under det estiske formandskab.

Embedsmandskomitéen (Committee of Senior Officials)

Embedsmandskomitéen består af højtstående repræsentanter for hvert enkelt medlemsland. Komitéen behandler og tager stilling til spørgsmål, der hører under Rådet, og bistår således med den overordnede ledelse af organisationen. Antallet af møder varierer fra formandskab til formandskab. Under det finske formandskab mødtes komitéen syv gange, hvilket er normalt.

DET FINSKE FORMANDSKAB FOR ØSTERSØRÅDET

Det finske formandskab blev afviklet med tre principper som ledetråd: Sammenhæng, samarbejde og kontinuitet. Finland ønskede på denne måde at markere, at formandskabet ikke ville gå efter nye vidtfavnende initiativer, men sigtede på at befæste allerede opnåede resultater og forbedre Rådets evne til at gennemføre egne beslutninger. Inden for denne ramme satte man særligt ind på at styrke Østersøregionen som en model for maritimt samarbejde især på det miljømæssige område, at fremme aktiviteter til styrkelse af den civile sikkerhed samt at øge civilsamfundets deltagelse i det regionale samarbejde.

Det finske formandskab stod endvidere i spidsen for arbejdet med udformning af erklæringsudkast vedrørende henholdsvis gennemførelsen af den såkaldte Vilnius-deklaration om 2020-visionen for Østersørådet og opdatering af Østersørådets langsigtede prioriteter. Begge dele fandt sted på opdrag af Østersørådets udenrigsministre. De to tekster søger at gøre Østersørådets arbejde mere målrettet og resultatorienteret. Det sker dels ved at opstille mere konkrete målsætninger

for virkeliggørelsen af Vilnius-deklarationen, dels ved at reducere og dermed fokusere Østersørådets langsigtede prioriteter, der fremover vil omfatte følgende områder: regional identitet, bæredygtig og fremgangsrig region samt sikker region.

Det havde været hensigten, at Østersørådets topmøde i Turku skulle have endosseret de to tekster. Topmødet blev som nævnt aflyst, og teksterne i stedet godkendt i tavshedsprocedure. De er begge optrykt som bilag til denne redegørelse (ikke optrykt her).

RESUMÉ AF SAMARBEJDET I ØSTERSØRÅDET I RAPPORTERINGSPERIODEN

Samarbejdet på miljøområdet

Samarbejdet på miljøområdet foregår i *ekspertgruppen for bæredygtig udvikling*. Dens mandat fokuserer på strategisk samarbejde på områderne: klimaforandring; bæredygtig udvikling i byer og på landet, bæredygtigt forbrug og produktion samt innovation og uddannelse i bæredygtig udvikling. Ekspertgruppen har arbejdet efter en strategi for bæredygtig udvikling i regionen for årene 2010-2015, som blev godkendt af den 16. Ministersamling. Desuden har ekspertgruppen udarbejdet kriterier for de såkaldte Lighthouse-projekter.

Helsingforskommissionen (HELCOM) har til opgave at fremme en god miljøtilstand i Østersøen. Det kan ske gennem vedtagelsen af lovgivningsmæssige, administrative eller andre relevante forholdsregler, der kan forebygge og fjerne forureningen af Østersøen.

Arbejdet foregår inden for rammerne af Helsingforskonventionen af 1992 om beskyttelse af havmiljøet i Østersøområdet. Alle ni kyststater omkring Østersøen samt EU-Kommissionen er kontraherende parter til konventionen. HELCOM er en af Østersørådets strategiske partnere.

Danmark var formandsland for HELCOM i perioden 1. juli 2012 til 30. juni 2014. På HELCOM's miljøministermøde oktober 2013 i København blev der vedtaget en HELCOM 2013 Copenhagen Declaration, som beskriver en lang række tiltag, der supplerer og styrker Baltic Sea Action Plan. Resultatet fulgte efter mere end 1 års forberedende møder under det danske formandskab.

Samarbejdet på det økonomiske område

Ekspertgruppen for maritim politik (Expert Group on Maritime Policy), som i den foregående rapporteringsperiode under russisk formandskab fik forlænget sit mandat 2-3 år, fortsatte arbejdet i rapporteringsperioden, hvor der har været afholdt to ordinære møder.

Under parolen: ren, sikker og smart skibsfart (clean, safe and smart shipping) har det finske formandskab haft en ambition om at styrke dialogen mellem forskellige organer i Østersøregionen, der beskæftiger sig med ren og sikker skibsfart. En af de væsentligste aktiviteter i rapporteringsperioden var en stakeholderkonference i januar 2014 om alternative brændstoffer og finansiering af miljøvenlige løsninger i Østersøregionen.

Østersørådet indgår i et samarbejde med *Baltic Sea Labour Forum* (BSLF), der blev etableret i november 2011 i Hamborg. BSLF danner ramme for en social dialog repræsentanter for arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer samt offentlige og parlamentariske institutioner om arbejdsmarkedsspørgsmål. BSLF omfatter 28 medlemsorganisationer og 9 observatører.

Den 1. november 2013 afholdt BSLF sit årlige rundbordsmøde i Helsinki. På mødet vedtog man en handlingsplan, der sigter på at øge mobiliteten i arbejdskraften på tværs af grænserne i Østersøregionen.

Samarbejdet på energiområdet

Den organisatoriske ramme for energiministrenes samarbejde er *Baltic Sea Energy Cooperation* (BASREC). Inden for BASREC har styregruppen *Group of Senior Energy Officials* (GSEO) en tilsvarende funktion som embedsmandskomitéen inden for Østersørådet.

På energiministrenes seneste møde i Berlin i maj 2012 udtrykte ministrene ønske om at styrke samarbejdet, herunder i form af gennemførelse af konkrete projekter i samarbejdsperioden 2012-15, der bidrager til at opfylde målsætningen om grøn vækst og forsynings sikkerhed. Det finske – og det forudgående russiske – formandskab har fulgt aktivt op på ministrenes beslutninger, herunder i form af

- Afholdelse af en højniveau konference om energieffektivitet
- Gennemførelse af et seminar om udvikling af elmarkedet og forstærkning af elnettet i de nordligste regioner
- Videndeling og erfaringsudveksling om fjernvarme og –køling samt kraftvarme på lokale vedvarende energikilder, som Danmark og Finland har været ansvarlige for
- For-projekt om muligheder for gennemførelse af energieffektiviseringer og miljøforbedringer i havne samt
- Øget energieffektivitet i Østersøregionen ved gennemførelse af projekter som offentlig/private partnerskaber.

Samarbejdet vedrørende uddannelse og kultur

På kulturområdet fortsætter arbejdet i *overvågningsgruppen for samarbejde om den kulturelle arv* (*Baltic Sea Monitoring Group on Cultural Heritage Cooperation*), som udspringer af et kulturministermøde i 1997 og i den multilaterale kultursamarbejdsorganisation *Ars Baltica*, der fungerer som tænketank på kulturområdet i Østersøregionen. I rapporteringsperioden er der ikke sket væsentlige udviklingstiltag i forhold til tidligere år.

Samarbejdet vedr. civil sikkerhed m.v.

Specialgruppen vedrørende menneskehandel (Task Force against Trafficking in Human Beings with focus on adults – TF-THB) blev nedsat i 2006 i fortsættelse af et nordisk-baltisk samarbejde på området. Arbejdet i TF-THB har høstet betydelig international anerkendelse. Arbejdsgruppens mandat udløb ved udgangen af juni 2014, men der er bred opbakning, herunder fra Danmark, til arbejdet i TF-THB, som har høstet betydelig international anerkendelse. Østersørådets embedsmandskomité besluttede derfor i december 2013 at forlænge specialgruppens mandat til udgangen af 2017.

I rapporteringsperioden har gruppen:

- Afsluttet flagskibsprojektet ADSTRINGO, som omfattede en række aktiviteter til bekæmpelse af menneskehandel til tvangsarbejde.
- Udgivet en regional statusrapport »Human trafficking 2013 – Baltic Sea Region Round-up«, som giver et overblik over menneskehandel i regionen.
- Afholdt en international konference om beskyttelse af og hjælp til ofre for menneskehandel i regionen »How to Enhance Assistance to Victims of Human Trafficking in the Baltic Sea Region«
- Forberedt et nyt projekt omkring bekæmpelse af menneskehandel og støtte til ofre i forskellige lokalsamfund (di-

striker / kommuner) i Østersølandene »Strengthening the Role of Municipalities in the Work against Trafficking in Human Beings«.

I rapporteringsperioden har *Ekspertgruppen vedrørende udsatte børn* (Expert Group for Cooperation on Children at Risk – EGCC) afholdt to møder i Helsinki, og har bl.a. ændret kommissoriet for de nationale koordinatore. Fremover vil nationale koordinatore blive inviteret til EGCC-møder, og formandskabet beslutter om der herudover skal deltage nationale eksperter. I december 2013 blev EGCCs mandat- og prioritetsrapport for 2013 – 2017 godkendt af Østersørådets embedsmandskomité. I oktober 2013 blev projektet »Protect Children on the Move: Child exploitation – cross-national child protection in practice« påbegyndt. Projektet er finansieret af EU og Østersørådet og gennemføres med afsæt i fem ekspertmøder som afholdes i 2014 og 2015. De to første møder blev afholdt i første halvdel af 2014.

Det estiske formandskab ønsker, at EGCC i den kommende periode særligt har fokus på brugen af familiepleje som alternativ til institutionspleje, børns rettigheder, håndteringen af transnationale børnebeskyttelsessager samt børnevenlige retlige standarder. Under det estiske formandskab vil der desuden blive afholdt et ministermøde for ministre på børneområdet i maj 2015. Fokus for mødet er brug af plejefamilieanbringelser og udsatte børns rettigheder. Ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold Manu Sareen har takket ja til at deltage.

Regeringen har i den kommende periode flere initiativer, der er relevante i forhold til arbejdet i ekspertgruppen. Blandt andet er der for nylig blevet udarbejdet et gennemsyn af plejefamilieområdet med henblik på bl.a. at kunne reducere antallet af uplanlagte afbrydelser (sammenbrud) i plejefamilieanbringelser. Målet om at reducere sammenbrud i anbringelser indgår desuden som et af regeringens 2020-mål på området for udsatte børn og unge. I regeringens 2020-mål for udsatte børn og unge indgår desuden et mål om, at mindst 50 % som 25-årige har gennemført en ungdomsuddannelse, og at de udsatte børns faglige niveau i læsning og matematik skal forbedres. I forhold til fokus på børns rettigheder er der netop taget initiativ til en opfølgning på børneombuddet fra 2012, der havde til formål at styrke børns rettigheder i Danmark. Opfølgningen forventes færdig i foråret 2015.

Ydre forbindelser

Der er over årene etableret en fast praksis for, at Østersørådets formandskab deltager i åbningen af *den årlige Parlamentariske Østersøkonference* (*Baltic Sea Parliamentary Conference*), som senest fandt sted i august 2013 i Pärnu, Finland. Østersørådet ønsker hermed at styrke samspillet med Østersøparlamentarikerne.

Det XII. *Baltic Sea NGO Forum* blev afviklet i Turku i juni 2014 under finsk formandskab. Forummet samlede mere end 500 deltagere fra Østersørådets medlemslande.

Der henvises i øvrigt til Redegørelse for Østersørådssamarbejdet under russisk formandskab (juli 2012 – juni 2013), august 2013.

Hermed slutter redegørelsen.
